

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมือง ของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*

APPLICATION OF BUDDHA DHAMMA TO PROMOTE POLITICAL SOCIALIZATION OF YOUTH IN MUANG DISTRICT IN LAMPANG PROVINCE

ชิตาภา รัตนารักษ์, ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, ยุทธนา ประณีต

Chitapa Ratanarak, Silawat Chaiwong, Yuttana Praneet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: golfmew.gm@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 2. เปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.977 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การทดสอบค่าที (T-test) และค่าเอฟ (F-test) เพื่อทดสอบสมมติฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านรัฐบาล ด้านสื่อมวลชน ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ฉันทาคติ ด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนมีความคิดเห็นที่เป็นกลาง และพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ โทสาคติ ด้วยการฝึกให้เยาวชนจัดการอารมณ์และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง โมหาคติ ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการตัดสินใจที่รอบคอบด้วยความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ภยาคติ ด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนมีความกล้าและมีความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การกล่อมเกลาทางการเมือง; เยาวชน

Abstract

The purpose of this research paper is to 1. study the level of political nurturing of youth in Mueang District, Lampang Province, 2. compare the political nurturing of youth in Mueang District, Lampang Province by classifying them according to their personal factors, and

*Received April 28, 2025; Revised May 28, 2025; Accepted June 5, 2025

3. present the application of Buddhist principles to promote political nurturing of youth in Mueang District, Lampang Province. This research was conducted using a mixed-methods research methodology: quantitative research by distributing questionnaires to a sample group of 398 people, using data analysis methods to find frequencies, percentages, means, standard deviations, and analyzing t-tests and F-tests to test hypotheses, and qualitative research by conducting in-depth interviews with 10 key informants using content analysis techniques.

The results of the research found that 1. the level of political nurturing of youth in Mueang District, Lampang Province was found to be at a high level overall ($\bar{X} = 4.07$). When classified by each aspect, it was found that the government, the media, the friends, the family, and the educational institutions are at a high level. 2) The results of the comparison of political socialization of youth in Mueang District, Lampang Province, classified by personal factors, found that people with different ages, education levels, occupations, and monthly incomes had different opinions. Therefore, the research hypothesis was accepted. People with different genders had no different opinions. Therefore, the research hypothesis was rejected. 3) The application of Buddhist principles to promote political socialization of youth in Mueang District, Lampang Province found that. Desire by encouraging youth to have neutral opinions and consider carefully before making decisions. Anger by training young people to manage their emotions and respect different opinions. Delusion by promoting learning emphasizes careful decision-making with rational thinking. Bhaya by encouraging youth to be courageous and responsible.

Keywords: Buddhism; Political Cultivation; Youth

บทนำ

ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เชื่อกันว่าเป็นการปกครองที่คนส่วนใหญ่ยอมรับและเมื่อพิจารณาถึงการเมืองการปกครองของไทยหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2475 มาจนถึงปัจจุบัน เกือบ 88 ปีแล้ว (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2552) ช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาความพยายามเป็นอย่างยิ่งจากคนหลายกลุ่มที่ต้องการเห็นพัฒนาการทางการเมืองในประเทศไทย และต้องการให้ประชาธิปไตยในประเทศไทยมีการพัฒนาและไปในทิศทางที่สมควรจะเป็นตามครรลอง นักวิชาการหลายท่านได้มีการเสนอแนวคิดในการปฏิรูปการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งระบบการปกครองที่มีประสิทธิภาพ (วิชัย ต้นศิริ, 2539)

กระบวนการกล่อมเกลางานการเมือง คือ กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองให้แก่ประชาชน หรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นสิ่งที่ช่วยผดุงวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมไว้โดยส่งผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง แต่หากมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน เช่น เกิดการปฏิวัติกระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองก็จะสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เคยมีมาก่อนขึ้นมาใหม่ได้ (ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และอนุวัต กระสังข์, 2561) กระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองมีความสำคัญต่อการกำหนดสมาชิกของสังคมว่า จะนำไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางการเมืองนโยบายทางการเมืองของแต่ละประเทศ หากสังคมใดต้องการให้วิถีหรือวัฒนธรรมทางสังคมเป็น

ประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ สถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสื่อมวลชน จะต้องปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนทั้งในเรื่องของความรู้ อุดมการณ์ กระบวนการคิด และวิธีการดำเนินชีวิตทั้งในครอบครัว ชุมชน องค์กร และระดับประเทศ การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจทางการเมือง กล่อมเกลாதองการเมืองให้กับเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเนื่องจากเยาวชนกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพย่อมมาจากกระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองในช่วงเยาวชน (วัชรินทร์ ชาญศิลป์, 2562)

ปัจจุบันเยาวชนมีลักษณะพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้การจะพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้เกิดความยั่งยืนได้นั้น จึงจำเป็นต้องปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และค่านิยมประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศ ผู้ซึ่งเปรียบเสมือนคลื่นลูกใหม่ที่มีพลังในการขับเคลื่อนประชาธิปไตย และมีพลังแห่งความมุ่งมั่นสร้างสรรค์ ดังนั้นเยาวชนจึงเป็นต้นกล้าประชาธิปไตยที่สำคัญยิ่งในการบ่มเพาะความเป็นประชาธิปไตยให้มีความสมบูรณ์ต่อไป (จุฬารัตน เติมผล, 2559) เนื่องจากสังคมปัจจุบัน เข้าถึงข่าวสารง่ายขึ้น ด้วยเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางการสื่อสารนี้ คนรุ่นใหม่สามารถแสดงจุดยืนภายใต้ประชาธิปไตยเสรีเพื่อยุติให้ประเทศขับเคลื่อนไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในสังคมโลก (ศิริสุตา แสงทอง, 2564)

ดังนั้น จากสถานการณ์ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ในอนาคตที่ต้องมีทัศนคติและความคิดที่มีความสุจริตโปร่งใส จึงต้องปลูกฝังตั้งแต่เยาวชน โดยสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว โรงเรียน ที่ต้องมีหน้าที่ในการปลูกฝังสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ เริ่มปลูกฝังค่านิยมสุจริตตั้งแต่เด็กๆ ให้ความรู้ในเรื่องที่ถูก ที่ควรทำหรือไม่ควรทำ พฤติกรรมแบบใดที่แสดงถึงการทำผิด และโรงเรียนยังเป็นแหล่งที่ปลูกฝังสำคัญของเยาวชนอีกด้วย จึงควรมีการศึกษาเรื่องนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้เยาวชนในจังหวัดลำปางที่มีทัศนคติทางการเมืองที่มาจากความชอบ หรือกระแสของสังคมเป็นหลัก เพื่อสร้างนิสัยให้เยาวชนพิจารณาความถูกต้องและความเป็นธรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 76,531 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (อภินันต์ จันตะณี, 2549) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 10 รูปหรือคน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 รูปหรือคน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และกลุ่มตัวแทนเยาวชน จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลากลางทางเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการกล่อมเกลากลางทางเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลากลางทางเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลากลางทางเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ครอบคลุมประเด็นการวิจัย โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถาม จำนวน 398 ฉบับ โดยแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากร นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายถึงข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลากลางทางเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และการเปรียบเทียบการกล่อมเกลากลางทางเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง

จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียง เฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

1. ระดับการกล่อมเกลாதองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม

(n=398)

การกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านครอบครัว	3.98	0.67	มาก
2. ด้านกลุ่มเพื่อน	4.03	0.68	มาก
3. ด้านสถาบันการศึกษา	3.92	0.85	มาก
4. ด้านสื่อมวลชน	4.10	0.69	มาก
5. ด้านรัฐบาล	4.30	0.56	มาก
ภาพรวม	4.07	0.53	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.53) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านรัฐบาล ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.56) ด้านสื่อมวลชน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.69) ด้านกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.68) ด้านครอบครัว ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.67) ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.85) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านหลักอคติ 4 โดยภาพรวม

(n=398)

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทองการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านหลักอคติ 4	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะรักใคร่กัน	4.35	0.50	มาก
2. โทสาคติ ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ	4.12	0.61	มาก
3. โมหาคติ ความลำเอียงเพราะหลงมกมาย	4.15	0.59	มาก
4. ภยาคติ ความลำเอียงเพราะความกลัว	4.37	0.48	มาก
ภาพรวม	4.25	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านหลักอคติ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.47) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ภัยาคติ ความลำเอียงเพราะความกลัว ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.48) ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะรักใคร่กัน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.50) โมหาคติ ความลำเอียงเพราะหลงงมงาย ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.59) โทษาคติ ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.61) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการกล่อมเกลາทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ตารางที่ 3 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ 1 – 5

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	การกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	-1.521	-	0.132	-	✓
2.	อายุ	การกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	-	4.498	0.004**	✓	-
3.	ระดับการศึกษา	การกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	-	6.474	0.000**	✓	-
4.	อาชีพ	การกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	-	4.299	0.005**	✓	-
5.	รายได้	การกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	-	6.902	0.000**	✓	-

จากตารางที่ 3 ผลสรุปโดยรวมผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า การประยุกต์หลักอรรถ 4 เพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 1. ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะรักใคร่กัน ด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนมีความคิดเห็นที่เป็นกลาง พิจารณาและแยกแยะอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ การใช้ความชอบเป็นแรงบันดาลใจ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้เยาวชนรู้สึกปลอดภัย 2. โทสาคติ ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ ด้วยการฝึกให้เยาวชนจัดการอารมณ์และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง พร้อมเข้าใจเรื่องความยุติธรรมจากบทเรียนในอดีต การนำเสนอปัญหาเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนอยากมีส่วนร่วม และการสอนให้แยกแยะข้อเท็จจริงทางการเมือง 3. โมหาคติ ความลำเอียงเพราะหลงมกมาย ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง การตัดสินใจที่รอบคอบด้วยความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีสติ 4. ภัยาคติ ความลำเอียงเพราะความกลัว ด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนมีความกล้าแสดงออก การเรียนรู้ผลการกระทำผิดหลักประชาธิปไตย เน้นฝึกฝนสร้างความรับผิดชอบ และการจัดการความกลัวเพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.53) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านรัฐบาล ด้านสื่อมวลชน ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านครอบครัว ด้านสถาบันการศึกษา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และหลักอรรถ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.47) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านฉันทาคติ (ความลำเอียงเพราะรักใคร่กัน) ด้านโหมาคติ (ความลำเอียงเพราะหลงมกมาย) โทสาคติ (ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ) ด้านภัยาคติ (ความลำเอียงเพราะความกลัว) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของไพบุลย์ สุขเจตน์ (2563) เรื่อง การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ($\bar{X} = 3.62$) ด้านนโยบาย ($\bar{X} = 3.59$) ด้านการบริหารงาน ของท้องถิ่น (อปท.) ($\bar{X} = 3.51$) และด้านการสื่อสารทางการเมือง ($\bar{X} = 3.44$) อีกทั้งผลการวิจัยที่มีความแตกต่างของพระมหาธีรดี ธรรมโสภณ (โสภิตธรรม) (2564) เรื่อง การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานีได้รับการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 3.60$) ด้านสถาบัน สื่อสารมวลชน ($\bar{X} = 3.47$) ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 3.41$) อยู่ในระดับมาก ด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 3.26$) และสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 2.84$) อยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกันไป จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกันไป จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณัฐพงษ์ ญานวิโส (สุตใจ) (2563) เรื่อง การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนใน อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ผลการเปรียบเทียบพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทาง

การเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอนองนาคโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนเยาวชนที่มีเพศ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลากองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย อีกทั้งยังสอดคล้องกับพระทรงวุฒิ ชาทเมธี (รัตนะ) (2563) เรื่อง การกล่อมเกลากองการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งในเขต อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลากองการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

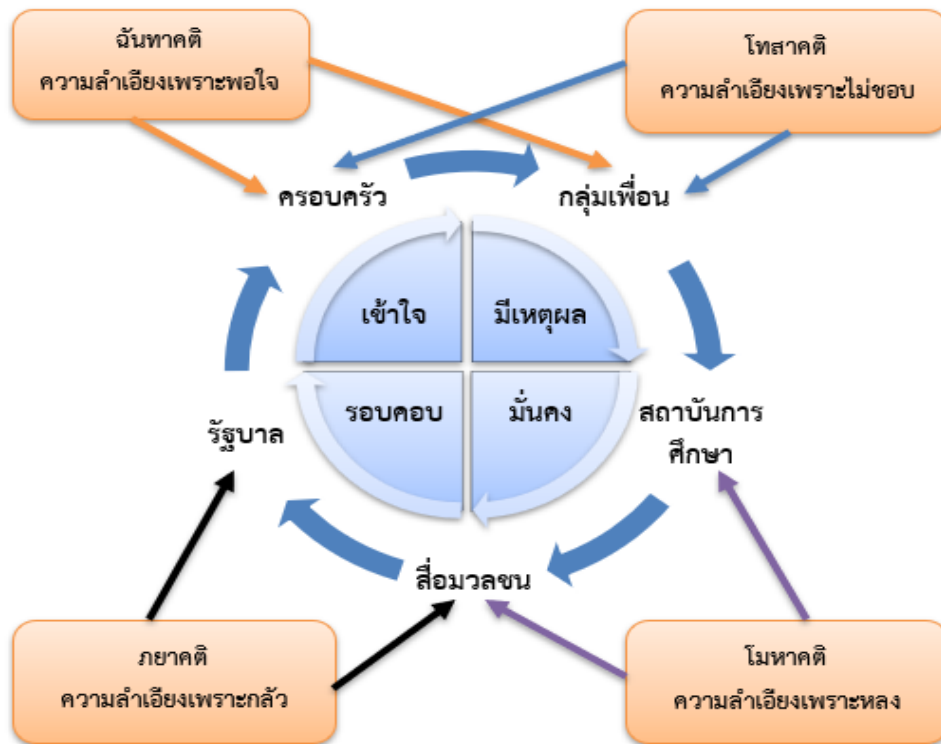
3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการกล่อมเกลากองการเมืองของเยาวชนในอำเภอมือง จังหวัดลำปาง พบว่า 1. ฉันทาคติ (ความลำเอียงเพราะรักใคร่กัน) ด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนมีความคิดเห็นที่เป็นกลาง พิจารณาและแยกแยะอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ การใช้ความชอบเป็นแรงบันดาลใจ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้เยาวชนรู้สึกปลอดภัย 2. โทสาคติ (ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ) ด้วยการฝึกให้เยาวชนจัดการอารมณ์และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง พร้อมเข้าใจเรื่องความยุติธรรมจากบทเรียนในอดีต การนำเสนอปัญหาเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนอยากมีส่วนร่วม และการสอนให้แยกแยะข้อเท็จจริงทางการเมือง 3. โมหาคติ (ความลำเอียงเพราะหลงมกมาย) ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้อง การตัดสินใจที่รอบคอบด้วยความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีสติ 4. ภยาคติ (ความลำเอียงเพราะความกลัว) ด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนมีความกล้าแสดงออก การเรียนรู้ผลการกระทำผิดหลักประชาธิปไตย เน้นฝึกฝนสร้างความรับผิดชอบ และการจัดการความกลัวเพื่อให้อาจรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของประชา เทศพานิช (2562) เรื่อง แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการโทรทัศน์ดาวเทียมในประเทศไทยเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า หลักพุทธธรรมที่สอดคล้อง ในการนำมาใช้บูรณาการกับวิธีการพัฒนาจริยธรรม เพื่อใช้ แก้ไขปัญหาในปัจจุบัน ซึ่งประกอบไปด้วย หลักอคติ 4 นำมาบูรณาการกับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอก กสทช. ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางในการปฏิบัติและบทลงโทษต่างๆ อย่างเป็นธรรมและเป็นกลางในเรื่องความผิดทางจริยธรรม รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ประกอบกิจการได้นำเสนอข่าวหรือรายการด้วยความเป็นกลาง เหมาะสม ปราศจากอคติต่าง ๆ จะทำให้เกิดผลเป็นความประพฤติที่มีความเที่ยงตรง ยุติธรรม เป็นกลาง ไม่เอนเอียง อีกทั้งยังสอดคล้องกับศักดิ์สินรินทร์ ดินรัมย์ (2564) เรื่อง แนวทางการตัดสินใจทางการบริหารตามหลักอคติ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ด้านการระบุปัญหาต้องรับฟังเรื่องราวทั้งฝ่ายที่ชอบและที่ตนไม่ชอบ ศึกษาหาข้อมูลที่แท้จริงและต้องมีความกล้าหาญในการระบุปัญหา ด้านระบุเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินใจต้องระบุเกณฑ์ที่มีความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายศึกษาหาข้อมูลก่อนระบุเกณฑ์ เพื่อให้สอดคล้องกับการตัดสินใจ ด้านกำหนดน้ำหนักเกณฑ์ตัดสินใจต้องไม่กำหนดน้ำหนักเกณฑ์ให้เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องมีความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายหาข้อมูลก่อนว่าอะไรสำคัญก่อนหลัง ด้านการระบุข้อจำกัดของปัจจัยต้องไม่มองข้ามหรือกลั่นแกล้งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งศึกษาหาข้อจำกัดให้ดีกว่าก่อนการตัดสินใจ ด้านการค้นหาทางเลือกต้องไม่ค้นหาทางเลือกเพื่อประโยชน์หรือเพื่อ ทำลายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องศึกษาหาข้อมูลด้านต่าง ๆ ให้ดีกว่าก่อนค้นหาทางเลือก ด้านการรวบรวม ข้อมูลต้องรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนทุกฝ่ายหาข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการตัดสินใจ ด้านการประเมิน ทางเลือกต้องประเมินทางเลือกโดยมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน เป็นธรรม เพื่อป้องกันความผิดพลาดและลำเอียงที่จะเกิดในภายหลัง ด้านเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดต้องเลือกทางเลือกที่ถูกต้อง ถูกกฎระเบียบสังคม ด้านการทำการตัดสินใจต้องทำการตัดสินใจบนพื้นฐานแห่งความถูกต้องชอบธรรม และมีความยุติธรรมตามกฎหมายเกณฑ์ที่เป็นธรรม ด้านการปฏิบัติตามการ ตัดสินใจต้องสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับ

งาน กล่าวคือใช้คนให้ถูกกับงานที่ ถนัดและเป็นธรรมชาติ ด้านการประเมินผลลัพธ์และการจัดการต้องรับฟัง ข้อคิดเห็นทุกฝ่าย และนำผลลัพธ์นั้นไป แก้ไขจุดบกพร่องต่อไป

สรุปผลการวิจัยและองค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริม การกลมเกลียวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิด กระบวนการกลมเกลียวทางการเมืองของเยาวชนดังนี้

เข้าใจ กระบวนการที่เยาวชนได้รับอิทธิพลและการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง ความคิดทางการเมือง และบทบาทของตนในฐานะพลเมือง ตระหนักถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมทางการเมือง หน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยสามารถประยุกต์ใช้หลักฉันทาคติ (ความลำเอียงเพราะพอใจ) และโทสาคติ (ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ) มาวิเคราะห์เพื่อสร้างความเข้าใจทางการเมืองให้มากยิ่งขึ้น

มีเหตุผล การเน้นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถามต่อข้อมูลหรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น การให้เยาวชนมีโอกาสฝึกฝนการคิดเชิงวิพากษ์จะทำให้พวกเขาไม่เพียงแต่รับข้อมูลอย่างเดียว แต่สามารถตีความและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง โดยสามารถประยุกต์ใช้หลักฉันทาคติ (ความลำเอียงเพราะพอใจ) และโทสาคติ (ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ) มาใช้วิเคราะห์ร่วมกับหลักเหตุและผลเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจทางการเมืองที่ถูกต้องและเหมาะสม

มั่นคง การกลมเกลียวทางการเมืองที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความมั่นใจในตนเองของเยาวชน ด้วยการสร้างความรู้สึกร่วมถึงสิทธิและการสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยสามารถ

ประยุกต์ใช้หลักโมหาคติ (ความลำเอียงเพราะหลง) และภยากติ (ความลำเอียงเพราะกลัว) มาใช้วิเคราะห์เพื่อสร้างแนวทางในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจที่ช่วยให้สามารถพัฒนาทักษะการจัดการอารมณ์จะช่วยให้เยาวชนสามารถรับมือกับความขัดแย้งหรือสถานการณ์ที่กีดกันทางการเมืองได้อย่างมีสติและมีเหตุผล

รอบคอบ พัฒนาความสามารถในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลการตรวจสอบข้อเท็จจริง และการแยกแยะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการเมือง การพัฒนาทักษะนี้จะช่วยให้เยาวชนสามารถเข้าใจถึงความซับซ้อนของประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ โดยสามารถประยุกต์ใช้หลักโมหาคติ (ความลำเอียงเพราะหลง) และภยากติ (ความลำเอียงเพราะกลัว) มาใช้วิเคราะห์เพื่อสร้างการเรียนรู้ในการพร้อมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง เพราะการรับฟังและเข้าใจมุมมองที่แตกต่างจะช่วยให้เยาวชนมีมุมมองที่รอบด้านและสามารถทำความเข้าใจถึงประเด็นที่ซับซ้อนได้อย่างละเอียดรอบคอบมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เยาวชนได้ทำกิจกรรมเพื่อชุมชนให้มากขึ้น
2. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมด้านการพัฒนากลุ่มเครือข่ายเยาวชนให้เกิดความเข้มแข็งและมีกิจกรรมตามหลักประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง
3. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการนำเสนอแนวทางการเป็นพลเมืองที่ดีผ่านสื่อสร้างสรรค์
3. สถาบันการศึกษาในจังหวัดลำปางควรส่งเสริมให้มีการกำหนดหลักสูตรที่เน้นสอนเนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
3. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนบทบาทของเยาวชนให้มากขึ้นเพื่อกระตุ้นให้มีความสนใจต่อบทบาทและหน้าที่พลเมืองของตนเอง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้หน้าที่พลเมืองที่ดี
2. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการในการเรียนรู้ของเยาวชนในด้านบทบาทและสิทธิพลเมืองตามหลักประชาธิปไตย
3. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมให้เยาวชนได้แสดงถึงบทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีตามมุมมองของตนเอง
4. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีแรงจูงใจเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับเยาวชน
5. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้เยาวชนมีความกล้าแสดงออกผ่านการจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ทางการเมือง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของเยาวชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดลำปาง
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาความเป็นพลเมืองตามหลักประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดลำปาง

3. ควรศึกษาหลักพุทธธรรมอื่นที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการกลมเกลียวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง

- จุฬารัตน เติมผล. (2559). *เยาวชนกับการมีส่วนร่วมพัฒนาประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. (2552). *ปฏิวัติ 2475*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ประชา เทศพานิช. (2562). *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการโทรทัศน์ดาวเทียมในประเทศไทยเชิงพุทธบูรณาการ* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัฐพงษ์ ญวนวิโส (สุดใจ). (2563). *การกลมเกลียวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทรงวุฒิ ชาทเมธี (รัตนะ). (2563). *การกลมเกลียวทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งในเขต อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีรดี ธมมโสภา (โสภิตธรรม). (2564). *การอบรมกลมเกลียวทางการเมืองที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ สุขเจตนิ. (2563). *การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกลมเกลียวทางการเมืองของเยาวชนไทย* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิชัย ต้นศิริ. (2539). *วัฒนธรรมทางการเมืองและการปฏิรูป*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ศักดิ์รินทร์ ดินรัมย์. (2564). *แนวทางการตัดสินใจทางการบริหารตามหลักอคติ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริสุดา แสงทอง. (2564). *ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ : จุดยืนประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคต*. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศ*. 8(2), 286 - 297.
- ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ และอนันต์ กระสังข์. (2561). *การกลมเกลียวทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง*. *วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(1), 13 - 27.
- อภิรักษ์ จันทะนี. (2549). *การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

